

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تهران
دانشکده پرستاری و مامایی

**تأثیر بازتاب درمانی (رفلکسولوژی) بر شدت خستگی و اضطراب مادران
سزارین شده دارای نوزادان آسیب پذیر**

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد

در رشته پرستاری (گرایش پرستاری بهداشت جامعه)

استاد راهنما: دکتر فریده باستانی

دانشجو: الهه روحی رحیم بگلو

فروردین ۱۳۹۲

چکیده پژوهش

تاثیر رفلکسولوژی بر شدت خستگی و اضطراب مادران دارای نوزادان آسیب پذیر

زمینه و هدف: خستگی به عنوان یک علامت دوران پس از زایمان و از عوامل پیشگویی کننده افسردگی پس از زایمان مطرح بوده و با سلامت و توانایی مادر جهت شروع نقش های قبلی و نیز نقش مادری مغایرت دارد. اضطراب هم از فاکتور های همراه با اختلالات خلقی مادران در این دوره است که با تولد نوزاد آسیب پذیر افزایش پیدا می کند. این مطالعه با هدف بررسی تاثیر بازتاب درمانی (رفلکسولوژی) بر شدت خستگی و اضطراب مادران سزارین شده دارای نوزاد آسیب پذیر انجام گرفت.

روش: این مطالعه یک کارآزمایی بالینی با کد (IRCT201203229322N1) ثبت شده در سایت IRCT است که بر روی ۹۹ نفر از مادران سزارین شده دارای نوزاد آسیب پذیر انجام گرفته است. نمونه های پژوهش در گروه های آزمون و پلاسبو از بیمارستان جامع زنان و شرکت کنندگان در گروه کنترل، از بیمارستان ولیعصر بصورت مستمر و با روش تصادفی بلوکه شده به سه گروه ذکر شده تخصیص یافتند. ابزار گرد آوری داده ها شامل فرم مشخصات فردی، پرسشنامه آزمون اشیپلبرگر اضطراب حالتی ۲۰ گویه ای و ابزار سنجش خستگی ۱۸ گویه ای بود که در اولین روز و سومین روز پس از سزارین تکمیل شد. در نهایت یافته ها با استفاده از آمار توصیفی و آزمون های آنالیز واریانس با اندازه های تکراری و کای دو، با کمک نرم افزار SPSS (نسخه ۱۶) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته ها: قبل از مداخله در سه گروه از نظر مشخصات دموگرافیک، نمره خستگی و اضطراب تفاوت معنی داری وجود نداشت ($P > 0/05$). با مقایسه گروه رفلکسولوژی و گروه کنترل در خصوص میانگین شدت خستگی و اضطراب، آزمون آنالیز واریانس با اندازه های تکراری تفاوت معنی داری را پس از مداخله نشان داد ($P < 0/05$). درحالیکه با مقایسه گروه رفلکسولوژی و گروه پلاسبو، در میانگین شدت خستگی و اضطراب، پس از مداخله، تفاوت معنی داری مشاهده نشد ($P > 0/05$). همچنین با مقایسه دو گروه کنترل و پلاسبو، در میانگین شدت خستگی و سطح اضطراب، تفاوت معنی داری پس از مداخله مشاهده نشد ($P > 0/05$). مقایسه اختلاف میانگین شدت خستگی و سطح اضطراب قبل و پس از مداخله در هر سه گروه اختلاف معنی داری را نشان داد ($P < 0/001$)، بطوریکه این اختلاف در گروه رفلکسولوژی بارز تر بود.

نتیجه گیری: استفاده از رفلکسولوژی در کاهش شدت خستگی و اضطراب مادران سزارین شده دارای نوزاد آسیب پذیر موثر است، از این رو پیشنهاد می شود که کارشناسان پرستاری و مامایی در بخشهای سزارین این روش غیر دارویی را برای مراقبتهای کل نگر بعد زایمانی و کاهش علائم خستگی و اضطراب مادران بکار گیرند.

کلمات کلیدی: رفلکسولوژی پا، خستگی، اضطراب، سزارین، نوزاد آسیب پذیر

**Tehran University of Medical Sciences
Faculty of Nursing and Midwifery**

**The effect of reflexology on fatigue and anxiety after
cesarean section in mothers with high risk neonates**

A thesis submitted to the graduate studies office in partial fulfillment of the
requirements for the degree of MS in Community Health Nursing

Supervisor:Dr. Farideh Bastani

By: Elaheh Rouhi Rahim Begloo

April 2013

Abstract:

The effect of reflexology on fatigue and anxiety after cesarean section in mothers with high risk neonates

Introduction: Fatigue is a symptom of postpartum period and as a predictor factor of postpartum depression. It is contraindicated with the maternal health and ability to resume former role functions and new maternal role mother. Anxiety is also one of the factors associated with postpartum mood disorder that is increased with the birth of high risk neonates. Therefore, the aim of this study was to evaluate effect of reflexology on fatigue and anxiety after cesarean section in mothers with high risk neonates.

Method: This study is a Randomized Controlled Trial (RCT) with registered code (IRCT201203229322N1) in the site of IRCT on 99 mothers with high risk neonates after their cesarean section. The study sample in reflexology and placebo groups were selected from Women's General Hospital and the participants in the control group were selected from Valieasr Hospital. The sampling method was consecutive and the participants were allocated by blocking randomization. The instrument for data collecting included a demographic form and the questionnaires of Visual Analogue Scale for Fatigue (VAS-F) and Spielberger State Anxiety Inventory (STAI) which were completed in the first and third day of cesarean section among the mothers. Finally the data were analyzed using descriptive and inferential statistics such as Repeated measures ANOVA and Chi-Square test with SPSS(V.16).

Results: At pre-intervention, there were no significant differences between three groups regarding demographic characteristics and the dependent variables of anxiety and fatigue severity score ($P > 0/05$). With comparison of the mean scores of fatigue and anxiety levels, in reflexology and control groups, the ANOVA with repeated measures showed significant differences after the intervention ($P < 0/05$). However, there were no significant differences regarding the mean scores of severity of fatigue and anxiety variables in the reflexology and control groups, at post-intervention ($P > 0/05$). Also, with comparing of the mean scores of anxiety and fatigue severity in the control and placebo groups, significant differences were found after intervention ($P > 0/05$). There were significant differences in relation to the variables of fatigue and anxiety before and after intervention in the three groups ($P < 0/001$), as this difference in the reflexology group was much more clear and appreciable compared to the placebo and control groups.

Conclusion: The application of reflexology in reducing fatigue and anxiety after cesarean section in mothers with high risk neonate was effective. As a result, it is suggested that nurses and midwives use this non pharmacologic method as perinatal holistic care in Cesarean Section Ward to control the symptoms of fatigue and anxiety among mothers.

Key words: Foot Reflexology, Fatigue, Anxiety, Cesarean Section, High risk Neon